

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Martinem Kopou ve věci

žalobce: **Z. H.**
st. příslušnost:
zastoupen advokátem Mgr. Petrem Václavkem
se sídlem Opletalova 1417/25, 110 00 Praha

proti

žalovanému: **Ministerstvo zahraničních věcí**
se sídlem Hradčanské náměstí 5, 118 00 Praha 1

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 10. 2020, č. j. 309824/2020-VO,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 10. 2020, č. j. 309824/2020-VO, a rozhodnutí Velvyslanectví České republiky v Tunisu ze dne 4. 8. 2020 o žádosti o udělení víza č., *se ruší* a věc *se vrací* žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný *je povinen* zaplatit žalobci na náhradu nákladů řízení částku 15.342 Kč k rukám jeho zástupce Mgr. Petra Václavka do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Žalobce je manželem občanky ČR, paní A. H. Coby rodinný příslušník občana EU, resp. ČR požádal o krátkodobé vízum. Velvyslanectví ČR v Tunisu („velvyslanectví“)

a žalovaný však rozhodli o jeho neudělení. Sňatek žalobce s jeho manželkou považují za účelový. Podle žalobce ovšem správní orgány neprokázaly účelovost manželství. Krajský soud proto musel posoudit, zda správní orgány unesly své důkazní břemeno a prokázaly, že žalobce nemá v úmyslu vést se svou manželkou společný rodinný život.

II. Rozhodnutí správních orgánů a související skutkové okolnosti

2. Žalobce se s paní H. seznámil v srpnu 2018 v hotelu Mahdia Beach v Tunisku. Ona tam byla na týdenní dovolené se svojí dcerou a matkou. On pracoval v restauraci hotelu jako číšník. Svou manželku oslovil jako první a vyžádal si na ní kontakt. Následně si spolu začali psát a scházet se. O svatbě hovořili již v té době. Po skončení dovolené se paní H. vrátila do ČR. Po třech týdnech znovu na krátkou dobu vycestovala do Tunisu za žalobcem. Třetí návštěvu podnikla paní H. v říjnu 2018. Dne 31. 10. 2018 uzavřela se žalobcem sňatek.
3. V průběhu roku 2019 navštívila manželka žalobce několikrát, vždy zhruba na 14 dní. První žádost o vízum žalobce podal v dubnu 2019. Velvyslanectví s ním v červnu provedlo pohovor. Jeho manželku vyslechla cizinecká policie v Brně. Vízum žalobce nedostal. Velvyslanectví naznačilo, že sňatek uzavřel účelově. Novou žádost podal v srpnu téhož roku. Správní orgány s oběma manžely v prosinci znovu provedly podrobné paralelní pohovory. Tuto žádost však potkal stejný osud. Žalobce vízum nedostal.
4. Dne 28. 7. 2020 podal žalobce třetí žádost o vízum. Se stejným výsledkem. Tentokrát s ním velvyslanectví neprovedlo pohovor, pouze se jej dotázalo, co se změnilo od poslední žádosti. Rozhodnutím ze dne 4. 8. 2020 („rozhodnutí velvyslanectví“) velvyslanectví jeho žádost opět zamítlo z důvodu obcházení zákona uzavřením účelového manželství. V tomto rozhodnutí velvyslanectví konstatovalo, že od poslední žádosti o vízum nedošlo k žádné změně. Ani nenastaly nové skutečnosti svědčící ve prospěch žalobce. Poukázalo na to, že při podání třetí žádosti žalobce uvedl, že jeho manželka nemůže žít v Tunisku kvůli své třináctileté dceři. Uvedl také, že s manželkou každý den komunikují přes Facebook. Odmítl ale předložit kopii společné komunikace s tím, že je to jeho soukromá věc. Úroveň jeho angličtiny podle velvyslanectví nestačila na běžný pohovor. Nedokázal ani vyplnit formulář žádosti o vízum v angličtině. Velvyslanectví proto dospělo k závěru, že důvod zamítnutí předchozích žádosti o vízum stále trvá.
5. Proti rozhodnutí velvyslanectví se žalobce bránil žádostí o nové posouzení důvodů neudělení víza. Namítal, že rozhodnutí velvyslanectví je nepřezkoumatelné, protože neuvádí žádné konkrétní důvody neúspěchu žádosti. Velvyslanectví nepřihlédlo k tomu, že žalobce má aktuálně novou stabilní práci na pozici manažera obchodu s kávou, že jeho vztah s manželkou trvá již dva roky, že se jeho manželka nemůže přestěhovat do Tuniska kvůli rodinným a finančním závazkům v ČR, nebo k tomu, že spolu s manželkou chtějí vést rodinný život a mít spolu děti. Ke své žádosti žalobce připojil prohlášení Mgr. L. D., kamarádky jeho manželky, která je zároveň učitelkou anglického jazyka. Potvrdila, že manžele mnohokrát viděla a slyšela spolu komunikovat. A i když jejich konverzace není gramaticky správná, dokáží si porozumět, mluví spolu o běžných denních věcech, ale i o politice, situaci v Evropě a kulturních rozdílech. Oba manželé si sdílí své každodenní zážitky a snaží se učit toho druhého svůj rodný jazyk. Paní D. učí manželku žalobce angličtinu. Žalobce také doložil vyjádření právníka Organizace pro pomoc uprchlíkům („OPU“). Ten poukázal na to, že pokud by sňatek žalobce a paní H. byl účelový, dotýčná

by nevěnovala svůj čas a finanční prostředky častým návštěvám manžele v Tunisku. Dodal, že oba manželé spolu pravidelně komunikují a svou jazykovou úroveň postupně zlepšují. Žalobce se učí česká slovíčka. Chtěli by spolu mít děti.

6. Podle rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 10. 2020, č. j. 309824/2020-VO („rozhodnutí žalovaného“), rozhodnutí velvyslanectví odpovídalo § 20 odst. 5 písm. e) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR („zákon o pobytu cizinců“). Uvedl, že při posuzování žádosti o nové posouzení postupoval podle Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o pokynech pro lepší provádění a uplatňování směrnice 2004/38/ES, č. COM (2009) 313 („Sdělení Komise“). Zohlednil také Sdělení Komise č. COM (2014) 604, jehož přílohou je Příručka pro řešení otázky účelových sňatků mezi občany EU a státními příslušníky třetích zemí v kontextu práva EU o volném pohybu občanů EU („Příručka“).
7. Žalovaný v souladu s těmito doporučeními nejprve zkoumal, zda existují indikativní kritéria poukazující na nepravděpodobnost zneužití práv manžely. Konstatoval, že žalobce má základní vzdělání. V době, kdy poznal svoji manželku, pracoval pouze sezónně jako číšník. Nyní pracuje jako vedoucí kavárny s údajným příjmem odpovídajícím pěti až šesti tisícům korun. Nevlastní žádnou nemovitost. Pochází z početné rodiny a žije v rodičovském domě. Jeho ekonomická situace je proto podle žalovaného slabá. Vízum by standardní cestou nezískal. Za poslední tři roky vízum nedostal, ani nepobýval v EU. S manželkou nepřijal žádný dlouhodobý finanční či právní závazek se společnou odpovědností. Manželství netrvá dlouhou dobu.
8. Dále žalovaný vyzdvihl okolnosti a způsob uzavření sňatku. Jedná se podle něj o „klasický způsob seznámení tuniských mladých mužů pracujících v nestabilním turistickém odvětví.“ Svatbu manželé uzavřeli po dvouměsíční známosti a před ní se viděli pouze dvakrát. Během tak krátké doby podle žalovaného pár nemohl dostatečně poznat své charakterové vlastnosti, coby předpoklad pro řádné fungování manželství.
9. To potvrzuje i existence jazykové bariéry mezi manžely. Manželka žalobce při pohovoru výslovně uvedla, že ani jeden z nich nemluví anglicky a na začátku vztahu se dorozumívali „rukama nohama“. Žalobce však jako společný komunikační jazyk uvádí angličtinu. V době, kdy se rozhodli vzít se, neměli žádný společný jazyk. Nelze ani tvrdit, že by se jejich jazykové dovednosti časem zlepšily. To potvrzuje skutečnost, že žalobce nedokázal vyplnit anglický formulář žádosti o vízum. Nepodepsané prohlášení paní D. považuje žalovaný za účelové a podjaté. Cizinecká policie ověřovala jazykové znalosti manželky žalobce a konstatovala, že jsou na velmi nízké úrovni.
10. Sňatek manželé uzavřeli příliš formálním způsobem, v rozporu s tuniskými tradicemi. Svatba proběhla u notáře v arabštině bez přítomnosti tlumočníka. Manželka žalobce ani neví, jaký druh sňatku uzavřela. Podle žalovaného se lze domnívat, že svatba proběhla v rozporu s tuniským právem. Snoubenci navíc neměli slavnostní oděv. Žalobce uvedl, že hostiny se zúčastnilo asi 40-50 hostů. Doložené fotografie však takový počet lidí nezachycují.
11. Manželka žalobce je ateistka, zatímco on je muslim. Ona se však o islám nezajímá. Žalobce uvedl, že jejich případné společné děti si budou moci vybrat své náboženství. Jeho manželka však kategoricky prohlásila, že budou bez vyznání. Žalovaný k tomu uvedl: „těžko si lze představit, že by muž muslimského vyznání vstupoval do manželství s osobou s takto odměřeným vztahem k víře.“

12. Ve prospěch žalobce podle žalovaného částečně svědčilo prohlášení zaměstnavatele manželky o připravenosti žalobce zaměstnat. Jedná se však o práci skladníka, kterou podmiňují podmínky v zákoníku práce. Není jasné, zda žalobce tyto podmínky splňuje. Žalobce při posledním pohovoru odmítl doložit ukázkou vzájemné komunikace. Správním orgánům by to umožnilo posoudit, zda manželé dokáží řešit důležité otázky společného života, jako je například žalobcovo budoucí zaměstnání. Příslib budoucího zaměstnání je však pouze iniciativou jeho manželky. Žalobce ve skutečnosti nemá zájem o život v ČR. Téměř nic o ČR neví. Pokud by zde chtěl žít, jistě by se zajímal o české realie. Pravděpodobnější je, že žalobce chce pouze získat povolení k pobytu a poté se přesídlit do některé z frankofonních zemí EU, patrně Belgie nebo Lucemburska. Bude se tam moci opřít o podporu svých bratrů a tamějších arabských komunit.

III. Žaloba

13. Žalobce namítá, že správní orgány neprokázaly účelovost jeho manželství s paní H. Nezjistily totiž dostatečně skutkový stav. Svá rozhodnutí dostatečně neodůvodnily. Žalovaný pouze mechanicky aplikoval indikativní kritéria. Z odůvodnění jeho rozhodnutí však neplyne, jakou mají tato kritéria relevanci a jaké závěry z nich žalovaný dovozuje. Zároveň žalovaný hodnotí pouze kritéria poukazující na nepravděpodobnost zneužití práva. Opomněl však zohlednit, že žalobce a jeho manželka nenaplnují žádné z indikativních kritérií poukazujících na jejich možný úmysl zneužít právo.
14. Žalovaný postupoval tendenčně, aniž by řádně zohlednil skutečnosti svědčící v jeho prospěch. Manželství žalobce trvá již dva roky. Během této doby se manželé opakovaně setkávali. Manželství je nutné hodnotit v kontextu času po jeho uzavření. To, že sňatek proběhl pouze formálně, bylo důsledkem finanční situace manželů, kteří nepovažovali za důležité vynakládat značné finanční prostředky na okázalý obřad. Žalobce nesouhlasí s hodnocením jazykové bariéry. Manželé mluví společným jazykem, intenzivně spolu komunikují a je zřejmé, že si vzájemně dobře rozumí. Angličtinu sice nemají na vysoké úrovni, to však nesvědčí o účelovosti manželství. Na svých jazykových znalostech oba aktivně pracují. To, že žalobce nedokázal vyplnit anglický formulář, nesvědčí o jeho neschopnosti dorozumět se s manželkou.
15. Své závěry o účelovosti manželství žalovaný zakládá pouze na vlastních domněnkách, předsudcích a stereotypech. Zcela neodůvodněně označil prohlášení paní D. za účelové a podjaté. Žalobci vytýká neznalost českých realit, aniž by uvedl, jakou konkrétní znalost by od žalobce očekával. Nepodložený je i jeho závěr, že příslib zaměstnání žalobce je pouze iniciativou jeho manželky. Nejistota žalovaného, zda žalobce splní podmínky zákoníku práce, nemá relevanci.

IV. Vyjádření žalovaného

16. Žalovaný odkázal na odůvodnění svého rozhodnutí, aniž by věcně reagoval na žalobní námitky. Má za to, že jeho rozhodnutí je zákonné a přezkoumatelné.

V. Replika žalobce

17. Žalobce v reakci na vyjádření žalovaného zdůraznil, že jeho rozhodnutí zasahuje do práva žalobce a jeho manželky na soukromý a rodinný život. Znemožňuje žalobci sdílet se svou manželkou společnou domácnost, pomáhat jí s výchovou její dcery a případně plánovat společné děti. S ohledem na věk manželky žalobce jsou její časové možnosti početí dítěte

omezené. Žalovaný vůbec neposuzoval přiměřenost dopadu rozhodnutí o neudělení víza do soukromého a rodinného života manželů. Takové posouzení by podle žalobce mělo obsahovat každé rozhodnutí ve věci pobytového oprávnění cizince, pokud může mít dopad na soukromý a rodinný život cizince ve smyslu čl. 8 Evropské úmluvy o lidských právech.

VI. Posouzení věci krajským soudem

18. Žaloba je přípustná. Podala ji oprávněná osoba (§ 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní; „s. ř. s.“), v zákonné lhůtě (§ 172 odst. 1 zákona o pobytu cizinců). Krajský soud ve věci rozhodl bez nařízení ústního jednání, přestože žalobce i žalovaný jeho konání požadovali. Krajský soud však postupoval podle § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s., který umožňuje zrušit rozhodnutí žalovaného pro vady řízení bez jednání.

a. Základní právní východiska

19. Zákonný důvod rozhodnutí o neudělení krátkodobého víza žalobci upravuje § 20 odst. 5 písm. e) zákona o pobytu cizinců. Podle něj se cizinci, který žádá o krátkodobé vízum jako rodinný příslušník občana EU, sám není občanem EU a hodlá doprovázet nebo následovat občana EU na území, krátkodobé vízum neudělí, jestliže se dopustil obcházení tohoto zákona s cílem získat vízum k pobytu na území, zejména pokud účelově uzavřel manželství.
20. Uzavřením sňatku žalobce získal postavení rodinného příslušníka občana EU [§ 15a odst. 1 písm. a) ve spojení s § 15a odst. 3 zákona o pobytu cizinců]. Z tohoto titulu mu přísluší právo na vstup a pobyt v ČR přiznané směrnicí 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států („směrnice 2004/38/ES“). Za účelem realizace tohoto práva má také nárok na udělení krátkodobého víza. Neudělení víza proto představuje omezení práva žalobce na vstup na území ČR. Takové omezení musí splňovat podmínky stanovené směrnicí 2004/38/ES. Ta v čl. 35 umožňuje odeprít právo přiznané směrnicí v případě zneužití nebo podvodu, například v podobě účelových sňatků.
21. Bližší definici pojmu účelový sňatek nebo postup při jejich odhalování, směrnice neobsahuje. Zákon o pobytu cizinců výslovně neurčuje konkrétní znaky, které by napomáhaly vymezit, v jakých případech lze manželství považovat za účelové. Jako nezávazná výkladová vodítka lze využít Sdělení Komise a Příručku. To ostatně udělal i žalovaný.
22. Sdělení Komise definuje účelové sňatky jako „sňatky uzavřené *vylučně* za účelem získání práva volného pohybu a pobytu podle směrnice, na které by jinak dotyčná osoba neměla nárok. Sňatek není možné považovat za účelový sňatek pouze z toho důvodu, že je spojen výhodou přistěhovalectví, nebo s jinou výhodou. *Kvalita vztahu není pro použití článku 35 relevantní*“ (zvýraznění doplnil krajský soud).
23. Obdobně se k charakteru účelových sňatků vyjádřil také Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 9. 12. 2015, č. j. 4 Azs 228/2015-40: „Pokud cizinec získá právní status manžela unijního občana a správnímu orgánu doloží vznik manželství, je na něj nutné pohlížet jako na rodinného příslušníka unijního občana, aniž by musel prokazovat pravost uzavřeného manželství. *Teprve v případě, pokud se správnímu orgánu podaří na základě řádných skutkových zjištění jednoznačně prokázat, že vylučným účelem sňatku bylo získání výhodnějšího*

*pobytového oprávnění a že manželé nemají a neměli v plánu vést společně manželský život, je možné uvažovat o účelovém manželství. Jinými slovy, důkazní břemeno ohledně doložení nabytého právního statusu leží na cizinci, za skutkové prokazování účelovosti manželství je plně odpovědný správní orgán. Rovněž zde má být přiměřeným způsobem respektována prastará právní zásada (jakkoli si Nejvyšší správní soud je vědom toho, že původ a vlastní smysl této zásady je mimo oblast veřejného práva), že rozhodováno má být *in favorem matrimonii*, tj. ve prospěch manželství“ (zvýraznění doplnil krajský soud).*

24. Pokud tedy cizinec řádně doloží uzavření sňatku, platí vyvratitelná domněnka, že manželství neuzavřel s úmyslem obejít zákon o pobytu cizinců. Důkazní břemeno ohledně prokázání opaku leží výhradně na správních orgánech. *Pokud tedy správní orgány nedokáží prokázat, že k uzavření manželství daném případě došlo výlučně za účelem získání práva volného pohybu a pobytu, musí vízum udělit.*
25. Za účelem zamezení vytváření zbytečných zátěží a překážek Komise určila soubor indikativních kritérií, která poukazují na to, že je zneužití práv nepravděpodobné (pozitivní kritéria), anebo naopak nasvědčují tomu, že existuje možný úmysl zneužít práva přiznaná směrnici výlučně s cílem obejít vnitrostátní právní předpisy upravující přistěhovalectví (negativní kritéria). Mezi pozitivní indikativní kritéria patří to, že:
 - manžel, který je státním příslušníkem třetí země, by bez problémů získal právo pobytu sám nebo již legálně pobýval v členském státě občana EU předtím,
 - pár byl před sňatkem v dlouhodobém vztahu,
 - pár měl společné bydliště/domácnost po dlouhou dobu,
 - pár přijal vážný dlouhodobý právní nebo finanční závazek se společnou odpovědností (hypotéka na bydlení atd.).
26. Naopak v rámci negativních indikativních kritérií lze zohlednit to, že:
 - pár se před svatbou nikdy nesetkal,
 - pár se neshoduje, pokud jde o jejich osobní údaje, o okolnosti jejich prvního setkání nebo důležité osobní informace, které se jich týkají,
 - pár nemluví společným jazykem, kterému oba rozumí,
 - důkaz o peněžní částce nebo daru předaných aby došlo k uzavření sňatku (s výjimkou peněz nebo darů předaných jako věno v kulturách, kde je to běžnou praxí),
 - v minulosti jednoho nebo obou manželů existuje důkaz o předchozích účelových sňatcích nebo jiných formách zneužití a podvodu, jejichž účelem bylo nabytí práva pobytu,
 - rozvoj rodinného života pouze v době přijatého příkazu k vyhoštění,
 - pár se rozvedl krátce potom, co dotyčný státní příslušník třetí země získal právo pobytu.
27. Tato kritéria by však správní orgány měly považovat pouze „za podněty pro zahájení vyšetřování, aniž by z nich bylo možné vyvozovat automatické závěry výsledků nebo dalšího šetření“ (viz Sdělení Komise, oddíl 4.2).
28. Posouzení, zda se jedná o účelové manželství, je otázkou skutkovou (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 10. 2013, č. j. 1 As 58/2013-43, bod 23). Správní orgány musí zjistit skutkový stav v takovém rozsahu, aby o závěru o účelovosti manželství neexistovaly důvodné pochybnosti. Správní orgány mají zároveň povinnost posuzovat účelovost uzavření manželství po celou dobu řízení, a to až do rozhodnutí žalovaného,

protože vztahy mezi manžely se mohou vyvíjet. Proto pokud je v řízení před správními orgány prokázáno, že manželství plní svou funkci, i když tomu tak od jeho úplného počátku nemuselo být, nelze takové manželství považovat za účelově uzavřené (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2012, č. j. 5 As 104/2011-102).

29. Jak krajský soud vysvětlí v následující části rozsudku, žalovaný dostatečně neprokázal, že by žalobce uzavřel manželství účelově.

b. Použití uvedených východisek na případ žalobce

30. Žalobci lze dát za pravdu v tom, že odůvodnění rozhodnutí žalovaného působí tendenčním dojmem. Žalovaný zdůrazňuje pouze skutečnosti mluvící v neprospěch žalobce, zatímco ty mluvící v jeho prospěch přehlíží.
31. Žalovaný nejprve hodnotí naplnění indikativních kritérií. Takový postup krajský soud obecně schvaluje. Jak ovšem správně poznamenal žalobce, žalovaný hodnotil jen pozitivní kritéria poukazující na nepravděpodobnost zneužití práva. Negativních kritéria, která by poukazovala na možné zneužití, žalovaný z nevysvětleného důvodu nezkoumal, resp. hodnotil pouze jedno z nich – existenci jazykové bariéry.
32. Takto však postupovat nelze. Úkolem žalovaného je objektivně posoudit důvody neudělení víza v kontextu všech skutečností, které během řízení vyšly najevo. Žalovaný nemůže hledat pouze ty důvody, které rozhodnutí velvyslanectví podporují. Jak uvedl Nejvyšší správní soud, „[s]právní orgán nemůže v případě podezření, že by se mohlo jednat o účelově uzavřené manželství, vybírat pouze ty skutečnosti, které svědčí pro závěr, že manželství bylo uzavřeno účelově. Musí naopak nestranně posoudit skutečnosti svědčící pro i proti tomuto závěru. V případě pochybností musí dát přednost závěru, že manželství účelově uzavřeno nebylo. V odůvodnění rozhodnutí musí správní orgán jasně a přezkoumatelně vysvětlit jednak, co vyvolalo pochybnosti o řádnosti manželství, jednak jaké všechny skutečnosti během řízení zjistil, které z nich hovoří ve prospěch závěru, že se jedná o řádné manželství, a které naopak proti tomuto závěru. Teprve na základě těchto úvah pak může správní orgán ve věci rozhodnout“ (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 9. 2018, č. j. 10 Azs 68/2018-39, body 19 a 20).
33. S žalovaným lze souhlasit, že žalobce a jeho manželka nesplňují žádné z pozitivních indikativních kritérií, která by poukazovala na nepravděpodobnost zneužití práva. To však ještě neznamená, že se jedná o účelový sňatek. Znamená to pouze tolik, že bylo namístě, aby správní orgány případnou účelovost sňatku blíže zkoumaly.
34. Na druhou stranu totiž nelze konstatovat, že by manželé podle nynějšího obsahu spisového materiálu splňovali některé z negativních kritérií, které by svědčilo o účelovosti manželství. Jediným z výše vyjmenovaných kritérií, se kterým žalovaný pracuje, je existence jazykové bariéry. Na rozdíl od žalovaného se však krajský soud nedomnívá, že by mezi manžely existovala natolik závažná jazyková bariéra, aby ji bylo možné považovat za důkaz účelovosti manželství.
35. Příručka umožňuje jako negativní kritérium zohlednit to, že „pár nemluví společným jazykem, kterému oba rozumí.“ Je totiž pochopitelné, že pokud dva lidé nemluví žádným společným jazykem, jen stěží si mohou vytvořit plnohodnotný vztah. Manželé jako společný komunikační jazyk uvedli angličtinu. Ani jeden z manželů není rodilým mluvčím angličtiny. Zároveň nepopírají, že jejich úroveň angličtiny je slabá. To však neznamená, že manželé nemají společný jazyk, kterému oba rozumí.

36. Za výstižný v tomto ohledu krajský soud považuje názor veřejného ochránce práv, který v šetření ve věci účelového sňatku ohledně posuzování jazykové bariéry konstatoval: „Cílem Sdělení Komise totiž zcela jistě není, aby za ‚opravdová‘ manželství byla členskými státy považována pouze ta, ve kterých manželé komunikují bez problémů o všech otázkách společného života. Jazyková bariéra jako indicie účelového manželství je zde uvedena proto, že může svědčit o velmi nízké či nulové komunikační potřebě, a tedy vyvolávat vážné pochybnosti o existenci skutečného rodinného života mezi manžely“ (viz zprávu o šetření ze dne 10. 5. 2012, sp. zn. 4715/2011/VOP, dostupnou zde: <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/3792>).
37. V případě žalobce a jeho manželky správní orgány nezpochybňovaly jejich vzájemnou komunikační potřebu. Manželé vypověděli, že spolu komunikují takřka denně. *Z jejich výpovědí neplyne, že by jim komunikace v anglickém jazyce činila problémy. Naopak, je z nich zřejmé, že oba manželé se vzájemně dobře znají a zajímají se o život toho druhého.* Žalobce znal rodinu i přátele své manželky, věděl o jejím současném i dřívějším zaměstnání (včetně toho, kolik vydělává, jak často chodí do práce nebo co je její náplní), vzdělání, zdravotním stavu. Věděl, jaké má koníčky nebo co dělá ve svém volném čase, jaké má ráda jídlo, nebo co obvykle snídá, na jaké se dívá filmy. Věděl, že před jejich seznámením měla psa. Z pohovorů také plyne, že manželé probírali možnost žít společně v Tunisku, což ale odmítla manželka žalobce. Zároveň z nich plyne, že by manželé spolu chtěli mít dítě, ale že problémem může být věk žalobkyně. Proto budou nejspíš potřebovat lékařskou pomoc. Žalobce také věděl, že mu manželka zajistila práci, a že by po příjezdu do ČR spolu ze začátku bydleli v domě její matky. Takže je zřejmé, že spolu mluvili i o budoucnosti po příjezdu žalobce do ČR. Schopnost manželů dorozumět se potvrzuje i prohlášení paní D., které žalobce bez dalšího zdůvodnění označuje za účelové a podjaté. Na základě těchto znalostí lze usuzovat, že *manželé jeví zájem o život toho druhého, zvládají spolu komunikovat o běžných životních záležitostech i plánech na společnou budoucnost.*
38. Částečně v neprospěch žalobce mluví to, že na vyžádání velvyslanectví neposkytl ukázkou společné konverzace se svou manželkou. Ani tato okolnost však podle krajského soudu dostatečně nesvědčí o účelovosti manželství. *Podle Příručky ze způsobu rozložení důkazního břemene vyplývá, že manžele nelze nutit, aby dokazovali, že jejich sňatek není účelový.* Na druhou stranu, pokud mají správní orgány důvodné podezření, založené na konkrétních důkazech (jako jsou například rozpory ve výpovědích), pokud jde o pravost konkrétního manželství, mohou pár požádat o další doklady či důkazy. Manželé mají v tomto ohledu povinnost spolupracovat se státními orgány. Skutečnost, že manželé neposkytnou požadované informace nebo důkazy způsobí podezření rozptýlit, přestože lze předpokládat, že je mají k dispozici, nemůže být rozhodujícím důvodem pro závěr, že jde o účelový sňatek (s. 27 Příručky). Pro závěr o účelovosti tedy musí existovat i další významné důkazy.
39. Z pohovoru s žalobcem ze dne 14. 6. 2019 přitom plyne, že velvyslanectví doložil ukázkou komunikace se svou manželkou přes aplikaci *WhatsApp*. Součástí správního spisu, který má k dispozici krajský soud, tento dokument není. Je to mu tak patrně proto, že ji žalobce doložil pouze ke své první žádosti o vízum. Pokud však správní orgány při posuzování třetí žádosti vycházely z pohovorů provedených s žalobcem a jeho manželkou při podání předešlých žádostí, krajský soud nevidí důvod, proč nezohlednily také tento materiál.

40. Za uvedených okolností má krajský soud za to, že žalovaný neprokázal existenci natolik závažné jazykové bariéry mezi manžely, že by ji bylo možné považovat za indikaci účelovosti jejich sňatku.
41. Z rozhodnutí žalovaného vyplývá, že kromě jazykové bariéry byly stěžejními důvody, které jej vedly k závěru o účelovosti sňatku, zejména okolnosti seznámení manželů a následného uzavření sňatku, jejich kulturní a náboženské rozdíly či žalobcova neznalost českých reálií. Podle žalovaného cílem žalobce není společný život se svou manželkou, ale snaha prostřednictvím sňatku získat oprávnění k pobytu a přesídlit se do západní Evropy. Takový závěr je však podle krajského soudu v příkrém rozporu s obsahem spisového materiálu.
42. Způsob uzavření sňatku sice nepatří mezi pozitivní nebo negativní indikativní kritéria. Krajský soud však v obecné rovině souhlasí, že správní orgány mohou formu vstupu do manželství zohlednit. Rovněž Příručka poukazuje na to že, ve srovnání se skutečnými páry je u zneužívajících osob pravděpodobnější například to, že použijí místo konání svatby spojované se zneužitím nebo organizovanou trestnou činností; že jejich svatbu organizovala třetí strana, která se pro tento účel nejeví jako vhodná; nebo existuje podezření na vazby na organizovanou trestnou činnost; nebo že se jejich svatební obřad konal spolu s jinými páry, s nimiž podle všeho nemají nic společného, případně se stejnými svědky (viz s. 37 Příručky). Přestože se u žalobce a jeho manželky o žádný podobný případ nejedná, místo a způsob uzavření sňatku za určitých okolností může hrát roli.
43. Krajský soud v této věci nepovažuje formální průběh svatby za podstatný. Účelovost sňatku totiž správní orgány nemohou hodnotit pouze k okamžiku jeho uzavření, pokud od něj uplynuly již dva roky. Krajský soud připomíná, že správní orgány musí posuzovat účelovost uzavření manželství po celou dobu řízení. Pokud se ukáže, že manželství plní svou funkci (i když tomu tak od jeho úplného počátku nemuselo být), není možné takové manželství považovat za účelově uzavřené. Navíc nelze ani zcela souhlasit s tím, že by sňatek byl formální. Pouze se nejednalo o církevní obřad. Snoubenci sice neměli svatební oblečení. Za svědky jim však byli rodiče žalobce, tedy blízcí rodinní příslušníci. Vyměnili si prstýnky a poté měli oslavu v rodinném kruhu. Podle krajského soudu lze pochopit, že svatba nemusela zcela odpovídat tuniským tradicím (které však žalovaný nijak nepřibližuje), jestliže nastávající manželka byla cizinkou bez náboženského vyznání. Rovněž pochybnosti ohledně souladu uzavření sňatku s tuniským právem (které žalovaný opět nijak konkrétně nedokládá) nepovažuje krajský soud v tomto případě za rozhodné. Sňatek žalobce uznala zvláštní matrika v Brně. T pohledu českého práva se tím považuje za platně uzavřený. Díky tomu náleží žalobci postavení rodinného příslušníka občana EU/ČR.
44. Za zcela nepodložený závěr lze označit tvrzení žalovaného, že žalobce má v úmyslu přesídlit do některé z frankofonních zemí EU. Žalobce uvedl, že v Belgii a Lucembursku žijí jeho bratři. Ani náznakem však z jeho výpovědi neplyne, že by uvažoval o životě v některé z těchto zemí. Žalobce se nikdy v minulosti nepokoušel do EU dostat. O vízum poprvé žádal až po svatbě, aby mohl žít se svojí ženou. Navíc vypověděl, že své manželce nabízel, aby s ním žila v Tunisku. To ale odmítla hlavně z důvodu, že v ČR vychovává nezletilou dceru, která zde chodí do školy.
45. Jestliže žalobce nezná české reálie, nehraje to v tomto kontextu roli. *Žádný cizinec nemusí v souvislosti se žádostí o jakékoliv pobytové oprávnění do ČR podle zákona o pobytu cizinců*

prokazovat znalost českých realit. Ta je nezbytná teprve při žádosti o české občanství. Tím spíše proto nelze rodinnému příslušníkovi občana ČR vyčítat, že toho o ČR moc neví. Krajskému soudu není jasné, z čeho žalovaný usuzuje, že „pokud by žadatel opravdu chtěl žít v ČR, musel by se zajímat o české realie.“ Otázkou, které měl žalovaný věnovat pozornost, je, do jaké míry se žalobce zajímá o svoji manželku.

46. Za nemístné pak krajský soud považuje hodnocení perspektivy manželství kvůli odlišnému náboženskému vyznání obou manželů. Podle Sdělení Komise nemá kvalita vztahu pro použití čl. 35 směrnice 2004/38/ES relevanci. *Žalovaný nemůže do svého rozhodnutí promítat své vlastní stereotypní představy o fungování manželství osob odlišného náboženství.* Vhodnost partnera, se kterým někdo vstupuje do manželství, si musí posoudit každý sám. Nikoliv správní orgán. I u manželství, které zcela zřejmě není účelové, se časem mohou mezi partnery ukázat natolik závažné neshody, které povedou k jeho rozpadu. Úkolem žalovaného však není hodnotit, nakolik je manželství žalobce perspektivní, nebo „jaké problémy mohou v manželství žalobce nastat z důvodu jiné státní příslušnosti, kulturní a společenské odlišnosti, rozdílného náboženského vyznání, případně jinému přístupu k výchově dětí“ (viz rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 17. 10. 2016, č. j. 59 A 50/2016-32). Jeho úkolem je posuzovat, zda manželé aktuálně mají úmysl vést společný život nebo nikoliv. Z výpovědí manželů přitom neplyne, že by jejich odlišné náboženské přesvědčení mělo představovat jakoukoliv překážku jejich společného života.
47. Žalovaný navíc tendenčně vyhodnotil odpovědi manželů ohledně náboženského vyznání jejich budoucích potomků. Není pravdou, že by manželka žalobce „kategoricky“ prohlásila, že jejich společné děti budou bez vyznání. Zatímco žalobce dostal u pohovoru otázku, „jaké bude náboženství vašich dětí?“, otázka položená jeho manželce zněla: „V jaké víře budete vychovávat vaše děti?“. Manželka žalobce odpověděla: „Jako ateisté“. Žalobce odpověděl, že si děti budou moci vybrat své náboženství. Odpovědi manželů se podle krajského soudu vzájemně nevylučují. Pokud je manželka žalobce ateistkou, je pochopitelné, že své děti nebude vychovávat v konkrétní náboženské víře. To však neznamená, že by manželka žalobce svým dětem v budoucnosti neumožnila zvolit si své náboženské vyznání.
48. S ohledem na způsob seznámení manželů a krátkou dobu, která uplynula mezi jejich seznámením a rozhodnutím vstoupit do manželství, při zohlednění počáteční jazykové bariéry, *nelze zcela vyloučit, že motivem žalobce uzavřít sňatek s občankou ČR mohla být také snaha získat pobytové oprávnění v EU.* S žalovaným lze souhlasit, že doba dvou měsíců, při osobním setkání páru pouze během několika dnů pravděpodobně není dostatečná k tomu, aby se partneři vzájemně dobře poznali a do manželství vstoupili po zralé úvaze, při zohlednění slučitelnosti svých povahových vlastností. Krajský soud rovněž nezpochybňuje, že v některých zemích může být fenomén uzavírání účelových sňatků rozšířenější než v jiných, což žalovaný, který nejlépe disponuje informacemi o realitách v jednotlivých zemích, může při svém rozhodování zohlednit. V případě žalobce a jeho manželky proto *krajský soud považuje za legitimní podezření žalovaného, že jejich sňatek mohl být účelový.* Bylo na místě, aby správní orgány s manžely provedly podrobné pohovory za účelem potvrzení či vyvrácení tohoto podezření.
49. Paralelně vedené pohovory s manžely jsou přitom nejdůležitějším (a často také jediným) důkazním prostředkem při prokázání účelovosti sňatku. Z těchto pohovorů mohou správní orgány zjistit, jaké byly motivy snoubenců ke vstupu do manželství, nakolik se znají a jaké jsou jejich plány na společný život. Je proto v zájmu velvyslanectví i

žalovaného, aby se tyto pohovory vedly takovým způsobem, aby z nich vyplynulo co nejvíc podstatných informací pro posouzení případné účelovosti sňatku. *V případě, že i po provedených pohovorech přetrvávají pochybnosti o upřímnosti úmyslů manželů vést společný život, a zároveň již správní orgány nemají k dispozici způsob, jak tyto pochybnosti odstranit, nemají jinou možnost, než vízum udělit.*

50. *Krajský soud se nedomnívá, že by opakované pohovory s manželky v tomto případě dostatečně potvrdily podezření správních orgánů. Po dvou letech trvajícím manželství - pokud je z pohovorů zřejmé, že manželé spolu udržují pravidelný kontakt, tráví spolu čas během manželčinych návštěv žalobce v Tunisku, vzájemně se dobře znají a znají rodiny toho druhého, pracují na svých jazykových schopnostech a mají poměrně jasné představy o blízké společné budoucnosti - nelze tvrdit, že by u žalobce chyběl úmysl vést se svou manželkou společný život. Opak žalovaný neprokázal.*
51. *Krajský soud tedy dospěl k závěru, že se správním orgánům nepodařilo prokázat, že je manželství žalobce účelové. Tvrzení žalovaného, že žalobce ve skutečnosti nemá zájem o život v ČR a jeho snahou je prostřednictvím sňatku s občankou ČR získat právo volného pobytu a pohybu, nemá oporu ve spisovém materiálu.*

VII. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

52. *Z uvedených důvodů krajský soud rozhodnutí žalovaného zrušil. Skutkový stav, který vzal žalovaný za základ napadeného rozhodnutí, je v rozporu se spisy, resp. v nich nemá dostatečnou oporu. [§ 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s.]. Vzhledem k tomu, že stejnou vadou trpí i rozhodnutí velvyslanectví, přistoupil soud také k jeho zrušení (podle § 78 odst. 3 s. ř. s.). Soud věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 4 s. ř. s.); v dalším řízení správní orgány váže právní názor soudu (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). Ve světle odůvodnění tohoto rozsudku bude velvyslanectví v dalším řízení muset znovu posoudit důvody neudělení krátkodobého víza žalobci. *Nezvládne-li spolehlivě prokázat, že žalobce uzavřel sňatek výlučně za účelem získání práva volného pohybu a pobytu a že zároveň nemá v úmyslu vést se svou manželkou společný život, bude muset vízum žalobci udělit.**
53. *O náhradě nákladů řízení krajský soud rozhodl podle § 60 s. ř. s. Úspěšný žalobce má právo na náhradu nákladů řízení vůči žalovanému. Výrokem II. tohoto rozsudku soud uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci do třiceti dnů od právní moci rozsudku náhradu nákladů řízení o žalobě v celkové výši 15.972 Kč. Tato částka se skládá ze zaplaceného soudního poplatku 3.000 Kč za podání žaloby, z částky 9.300 Kč za tři úkony právní služby zástupce žalobce Mgr. Petra Václavka, spočívající v přípravě a převzetí věci podle § 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb č. 177/1996 Sb. („advokátní tarif“), podání žaloby a podání repliky podle § 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu. K tomu je třeba připočíst paušální náhrady hotových výdajů podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu za tři úkony právní služby po 300 Kč a daň z přidané hodnoty ve výši 2.142 Kč.*

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení podat kasační stížnost u Nejvyššího správního soudu. *Pokud kasační stížnost proti tomuto rozsudku nebude svým významem podstatně přesahovat vlastní zájmy stěžovatele, Nejvyšší správní soud ji odmítne pro nepřijatelnost. V řízení o kasační stížnosti musí stěžovatele zastupovat advokát.*

To neplatí, pokud má stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno, 12. května 2021

Martin Kopa, v. r.
samosoudce